

Sen middelalder

Målgruppe: 5.-10. klasse, Ungdomsuddannelser, Voksenuddannelser

Sen middelalder

Beskrivelse

Dansk dokumentarserie i ti dele. Det begynder med en ambitiøs konge, Valdemar Atterdag, der får chancen for at genopbygge Danmark og det fortsætter med hans datter Margrethe I, som helt uventet formår at sætte sig på magten i Danmark. Men middelalderen er også en barsk tid, hvor den sorte død rammer en i forvejen hårdtprøvet befolkning.

Pædagogisk note

Tv-serien "Historien om Danmark" (5) "Sen middelalder" giver eleven et levende og fagligt veldokumenteret indblik i den sene middelalder fra magtforhold, myter til nye opfindelser. Den pædagogiske vejledning indeholder seks elev-spørgsmål og lærersvar, der kan bruges som undervisningsopstart og/eller med kildekritisk sigte og repetition efter udsendelsen. Se link nedenfor under "supplerende materialer".

Kapiteloversigt og kapitelindhold

Kapitelsæt: Historien om Danmark. Sen Middelalder.

01:	Intro v. Lars Mikkelsen
I 8 år har Danmark været uden konge og samtidig præget af lovløshed og uro, men kongesønnen Valdemar Atterdag og senere Dronning Margrethe 1 er klar til at indtage tronen og samle landet. For de almindelige bønder og borgere er det dog en barsk tid med megen sygdom, der rammer befolkningen hårdt.	00:00:00
02:	Danmark, Norge og Sverige
For 600 år siden var Danmark, Norge og Sverige samlet i ét nordisk storrige med dansk regent, men dette afsnit starter før dette - i slutningen af 1200-tallet...	00:02:02
03:	Slutningen af 1200-tallet
I slutningen af 1200-tallet er landet præget af politiske stridigheder og landets stormænd gør oprør mod landets leder, Erik Klipping, hvilket resulterer i kongemord - mordet i Finderup Lade. De næste 50 år er Danmark en svækket kongemagt. Eriks søn Kristoffer overtager tronen og fører en del krige i Nordtyskland, desværre med tab og et land i gæld til følge.	00:02:42
04:	Valdemar Atterdag
Kristoffers enke og søn, prins Valdemar flygter til Tyskland og de holstenske grever overtager magten i Danmark. De indkræver skatter af danskerne, men utilfredsheden i befolkningen tager til og greverne erkender, at de må ud af landet. De indkalder derfor prins Valdemar til møde. Året er 1340 og greverne indgår en aftale med Valdemar om, at han får kongemagten i Danmark, hvis de får deres penge.	00:05:11
05:	Tiden med Kong Valdemar
På denne tid er befolkningen i Danmark delt mellem høj og lav, mellem konge, kirke og stormænd på den ene side og bønder på den anden. For 90% af befolkningen er livet hårdt arbejde og høsten hvert år afgørende. Samtidig indfører Kong Valdemar skatter for at kunne tilbagekøbe de pantsatte landområder. På Sjælland møder han stor modstand, men efter 8 år har han fået området tilbage og han lægger sit hovedkvarter i Vordingborg.	00:08:09
06:	Den sorte død
Valdemar Atterdag er på vej til at samle riget, da den sorte død spreder sig i hele Europa. Byldepest og lungepest betyder at op mod halvdelen af befolkningen dør.	00:13:18

-
- 07: Kong Valdemars børn 00:17:09**
Kong Valdemar og Dronning Helvig får flere børn, bla. prinsesse Margrethe, som i en alder af 6 år forloves med den norske kong Håkon i en politisk alliance.
- 08: Skåne, Halland og Blekinge 00:18:51**
Det går planmæssigt med at samle de danske landsdele og stabilisere kongemagten, men kong Valdemar ønskede også at tilbageerobre Skåne, Halland og Blekinge fra den svenske kong Magnus. Det er et rigt område primært pga. fiskehandlen. I 1360 angriber kong Valdemars hær og det bliver en let sejr.
- 09: Gotland og hansestæderne 00:21:57**
Også øen Gotland i Østersøen ville kong Valdemar gerne inddrage i sit kongerige. Hansestaden Visby er en rig og vigtig by i handelsforbundet mellem de rigeste handelsbyer i Nordeuropa. Kong Valdemar indleder et angreb mod byen i 1361 og hans professionelle ridderhær bliver mødt af en hær af de lokale bønder. Valdemar får hurtigt overtaget og da de tyske hansekøbmænd lukker byporten for bønderne ender slaget i tragedie. Op mod 1800 mand mister livet og er siden fundet i massegrave. Kong Valdemar inddriver store skatter i byen men bliver hurtigt overrumplet af fjenden, der slår tilbage.
- 10: Hansestædernes modangreb. 00:25:49**
Prinsesse Margrethe er som 10-årig flyttet til Norge og bor på Akershus sammen med kong Håkon. Han er søn af den svenske kong Magnus og derfor en vigtig alliance for kong Valdemar. Den norske kongemagt er dog økonomisk trængt og hjemme i Danmark bliver kong Valdemar ramt af en række ulykker. Hans eneste søn, Kristoffer, dør som 21-årig i 1363 og Danmark står uden tronarving. Få år efter indleder 77 hansestæder et modangreb, - de vil have deres handel tilbage. Kong Valdemar lider nederlag og i 1370 må han afgive Skåne og handelen i området for en 15-årig periode.
- 11: Dronning Margrethe 1 00:29:31**
I 1370 er Margrethe blevet 17 år og har efterhånden udviklet sig til en selvstændig og handlekraftig dronning. Hun føder prins Oluf - tronarving til den norske trone eller måske arvtager efter sin morfar kong Valdemar...
- 12: Kong Valdemars død 00:31:15**
I 1375 dør kong Valdemar på Curre Slot på Sjælland, 55 år gammel. Hvem, der skal arve tronen og magten er et åbent spørgsmål, da Margrethe, dronningen i Norge, er Valdemars eneste overlevende barn. Men hun bringer hurtigt Oluf, hendes søn, frem og som den dygtige strateg hun er, får hun overbevist de danske stormænd og biskopper om, at han skal arve sin morfar. Kong Håkon og hun selv bliver Olufs formyndere, og da kong Håkon dør, bliver dronning Margrethe 1. den reelle magthaver i Danmark.
- 13: Skåne og fredsftalens ophør. 00:38:17**
Margrethes store politiske opgave er, at sikre at det skånske område igen bliver dansk. I 1385 udløber fredsftalen med hansekøbmændene, men de nægter at afgive området og den betydningsfulde handel. Margrete går i ledtog med pirater, som begynder at plyndre skibene i området. Det danske rigsråd kender ikke noget til det, men hansekøbmændene anklager Margrethe for at stå bag. Hun afviser alle beskyldninger, men lover at sætte ind mod pirateriet, hvis hansekøbmændene til gengæld afstår det skånske område til Danmark som aftalt. Det lykkedes og nu er den vigtige fiskehandel igen på danske hænder.
- 14: Dronning Margrethe bliver fuldgyltig regent. 00:42:34**
Margrethe har et ønske om at samle hele Norden til et stærkt imperium. Hun har Norge og Danmark, men mangler Sverige og indleder derfor forhandlinger med de svenske stormænd og det svenske rigsråd, som i forvejen er utilfredse med den svenske kong Albrecht. Målet er at indsætte Oluf som konge også i Sverige, men han dør inden det lykkedes. Margrethe mister dermed forudsætningen for at være dronning, men indkalder hurtigt de danske stormænd og det lykkedes hende at blive valgt som regent i både Danmark og Norge.
-

-
- 15: Sverige vindes** **00:48:55**
Den svenske kong Albrecht vil ikke frivilligt afgive magten, så det ender med et slag i 1389, som Margrethe vinder. Dermed bliver hun også regent i Sverige og har nu samlet de tre lande.
- 16: Kalmarunionen** **00:51:13**
I 1397 indsættes Margrethes 15-årige adoptivsøn, Erik af Pommern, som konge i de tre nordiske lande, nu samlet i én union. Reelt er det fortsat Dronning Margrethe, som sidder på magten i det nu store imperium.
Der er dog uenighed om, hvorvidt landene skal have fælles love eller bibeholde hver deres. Man når aldrig til enighed og en egentlig forfatning, bliver aldrig vedtaget.
- 17: Slesvig og dronning Margrethes død.** **00:54:32**
Dronning Margrethe mangler fortsat at få Slesvig tilbage fra de holstenske stormænd. Hun rejser derfor til Flensburg for at forhandle. Det lykkedes hendes at få byen tilbage til Danmark, men hun bliver syg dernede og dør d. 28/10-1412. Hun begraves i Sorø klosterkirke ved siden af sin far kong Valdemar og sin søn, kong Oluf, men flyttes senere til Roskilde Domkirke, hvor hun ligger i dag.
- 18: Det stockholmske blodbad.** **00:57:15**
Kong Erik har svært ved at holde sammen på Kalmarunionen og særligt svenskerne yder modstand. Han vælger at trække sig fra magten, men de følgende konger magter heller ikke at holde sammen på imperiet, og da kong Christian 2. i 1520 indtager Sverige og henretter 80 af sine politiske modstandere i det som siden blev kendt som det stockholmske blodbad, bliver det faktisk slutningen på Kalmarunionen. Sverige indsætter deres egen konge.
- 19: Afslutning** **00:58:41**
Vi er nu ved enden af middelalderen og starten af renæssancen. Afslutningen er optakt til næste program.

Links

Ideer til din undervisning
<https://cfu.kp.dk/fag/historie/>